

بسم الله الرحمن الرحيم

سوال و جواب

منطقه‌ی بلوچستان بین پاکستان، افغانستان و ایران

(ترجمه)

سوال:

در تاریخ ۱۴ سپتمبر ۲۰۲۴، دارالاهلال اعلام کرد که: «پلیس پاکستان امروز شنبه خبر داد که دست کم دو نفر از اعضای آن‌ها در انفجاری نزدیک یک اتوبوس پلیس در شهر کوئته، مرکز ایالت بلوچستان در جنوب غربی کشور، کشته شدند.» پاکستان پیش از این شاهد گسترده‌ترین حملات در سال‌های اخیر بود که در چارچوب یک شورش قومی از سوی افراد مسلح برای دهه‌ها ادامه داشته است «که در آن بیش از ۷۳ نفر در چندین حمله کشته شدند.» در بیانیه‌ای که از طریق ایمیل به خبرنگاران ارسال شد، گروه ارتش آزادی بلوچستان مسئولیت این حملات را به عهده گرفت. (منبع: الحرة، ۲۷ اگست ۲۰۲۴) چرا این حملات در بلوچستان افزایش یافته است؟ آیا بریتانیا در ایجاد مشکلات برای ارتش نقش دارد؟ آیا امریکا خودش مشکلاتی ایجاد می‌کند تا ارتش را از کشمیر اشغالی و هند دور کند؟ آیا هند نیز در این امر دخیل است؟ و آیا چین نقشی در این مسائل دارد؟

جواب: برای روشن کردن پاسخ به سوالات مطرح‌شده، نکات زیر را بررسی می‌کنیم:

نخست: منطقه بلوچستان بین پاکستان، افغانستان و ایران واقع شده است. در جنوب غرب پاکستان، به نام ایالت بلوچستان پاکستانی شناخته می‌شود و مرکز آن شهر کوئته است. در جنوب شرق ایران، به عنوان شهر سیستان-بلوچستان با مرکزیت شهر زاهدان قرار دارد. این منطقه بیش از ۱۰۰ کیلومتر به داخل افغانستان گسترش یافته و شامل قسمت‌هایی از شهرهای نیمروز، هلمند و قندهار است. از نظر جمعیت، بخش پاکستانی بلوچستان از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است و حدود ۲۰ میلیون بلوچ و پشتون در آن ساکن‌اند. مساحت این منطقه حدود ۴۴ درصد از خاک پاکستان را تشکیل می‌دهد و نزدیک به ۶ درصد از جمعیت کل پاکستان، که حدود ۲۴۰ میلیون نفر است، در آن زندگی می‌کنند. بلوچستان یکی از غنی‌ترین مناطق پاکستان از نظر منابع طبیعی، به‌ویژه گاز و معادن، محسوب می‌شود و به عنوان یکی از بزرگ‌ترین ذخایر مس و طلا در جهان به شمار می‌رود. به عنوان نمونه، شرکت باریک گلد کانادا حدود ۵۰ درصد از معدن ریکو دیک واقع در بلوچستان را در اختیار دارد.

علاوه بر این، بلوچستان به عنوان یک نقطه‌ی کلیدی در پروژه‌ی کریدور اقتصادی چین-پاکستان در نظر گرفته می‌شود که تحت طرح «یک کمربند، یک جاده» چین تأمین مالی می‌شود و به دریای عرب و بندر گوادر در نزدیکی خلیج عمان متصل است. در کنار این، چین در حال ساخت یک میدان هوایی بین‌المللی در بندر گوادر است. به همین دلیل، ایالت بلوچستان در پاکستان از اهمیت بسیاری برخوردار است. بخش ایرانی این منطقه حدود ۳ میلیون نفر جمعیت دارد، در حالی که جمعیت بلوچ‌ها در افغانستان کمتر از یک میلیون نفر تخمین زده می‌شود. مردم بلوچستان در این سه کشور عمدتاً مسلمانان سنی هستند و اسلام به این مناطق در سال ۲۳ هجری در زمان خلافت سیدنا عمر بن خطاب رضی الله عنه وارد شد. پس از برخی آشفتگی‌ها که ناشی از سلطه‌ی

پادشاهی هندوسند بود، خلافت اسلامی در زمان خلافت سیدنا معاویه رضی الله عنه دوباره کنترل این مناطق را به دست آورد و آن‌ها را فتح کرد. هم‌چنین، خلیفه‌ی اموی عبد الملک بن مروان این مناطق را به عنوان پایگاهی برای فتح سرزمین سند برگزید.

دوم: در ایالت بلوچستان پاکستان، چندین گروه جدایی طلب قومی وجود دارند که از اواخر دهه ۱۹۶۰ علیه ارتش پاکستان جنگ‌های چریکی را آغاز کرده‌اند. معروف‌ترین و بزرگ‌ترین این گروه‌ها، ارتش آزادی بلوچستان است که در سال ۲۰۰۰ تأسیس شده است. این گروه به طور محلی با گروه قدیمی تری به نام جبهه آزادی بلوچستان که در سال ۱۹۶۴ تأسیس شده و جنگ‌های چریکی علیه ارتش پاکستان را آغاز کرده، همکاری می‌کند. این گروه هم‌چنین در عملیات‌های علیه ارتش ایران در داخل این کشور نیز شرکت کرده است. علاوه بر این، گروه‌های دیگری با وزن کمتر نیز در این منطقه فعال هستند و مانند سایر گروه‌های مسلح که به تأمین مالی و تسلیحات نیاز دارند. جدایی طلبان بلوچستان نیز به سرعت به عنوان هدفی برای دستگاه‌های اطلاعاتی مختلف تبدیل شدند.

با اشغال افغانستان توسط شوروی در سال ۱۹۷۹ و تبدیل پاکستان به پایگاهی برای مجاهدین علیه شوروی، مسکو به حمایت از گروه‌های جدایی طلب در بلوچستان پرداخت تا به پاکستان آسیب برساند. هم‌چنین با پیروزی انقلاب خمینی در ایران و آغاز جنگ ایران و عراق، رژیم عراق از این گروه‌ها (ارتش آزادی بلوچستان) حمایت کرد تا در ایران عملیات نظامی انجام دهند. علاوه بر این، هند نیز به دلیل تنش‌های خود با پاکستان در مورد کشمیر، از این گروه‌ها حمایت می‌کرد. در این راستا، امریکا نیز به منظور تبدیل هند به یکی از ارکان محوری خود در برابر چین، از این گروه‌ها در بلوچستان پشتیبانی کرد تا ارتش پاکستان را درگیر کشمکش‌های داخلی کند و آن را از مرزهای هند و کنترل آن در جامو و کشمیر دور نگه دارد.

سوم: این‌ها حقایق سیاسی ضروری برای درک واقعیت حملات و جنگ‌های چریکی هستند که توسط گروه‌ها یا جناح‌های مسلح در بلوچستان علیه ارتش پاکستان انجام می‌شود. با پیگیری این حملات و تحولات آن‌ها طی چند دهه، به موارد زیر می‌رسیم:

1. پیش از اشغال افغانستان توسط امریکا، دولت‌های پاکستان با این گروه‌ها در ارتباط بودند و با آن‌ها پیمان‌های صلح می‌بستند. بنابراین، دهه ۹۰ میلادی دوره‌ای از آرامش نسبی بود. اما از سال ۲۰۰۳، حملات این گروه‌ها، به‌ویژه ارتش آزادی بخش بلوچستان، به شدت افزایش یافت و گستردگی بیشتری پیدا کرد. پاکستان به پاسخ آن، در سال ۲۰۰۶ رهبر جدایی طلب بلوچستان، نواب اکبر بوگتی، را کشت و اوضاع بحرانی شد.

2. پاکستان در روزهای ۲۵ و ۲۶ اگست ۲۰۲۴ شاهد گسترده‌ترین حملات ارتش آزادی بخش بلوچستان طی سال‌های اخیر بود. شدیدترین حملات در روز دوشنبه ۲۶ اگست ۲۰۲۴ در شاهرهی که بلوچستان و پنجاب را به منطقه‌ی موسی متصل می‌کند، رخ داد. به گفته منابع محلی، افراد مسلح اتوبوس‌ها و موترها را متوقف کرده و پس از بررسی هویت، ۲۳ کارگر اهل پنجاب را به ضرب گلوله کشتند. هم‌چنین ارتش پاکستان اعلام کرد که ۲۱ نفر از جدایی طلبان مسلح را در بلوچستان کشته است. بر اساس آماري از مؤسسه‌ی مطالعات صلح پاکستان، مستقر در اسلام‌آباد، در سال ۲۰۲۳ حدود ۱۱۰ حمله و در ماه‌های ابتدایی ۲۰۲۴ حدود ۶۲ حمله انجام شده است. (منبع: الجزیره، ۲۶ اگست ۲۰۲۴)

3. پلیس پاکستان امروز شنبه اعلام کرد که حداقل دو نفر از نیروهایش در انفجاری که نزدیک یک اتوبوس پلیس در شهر کوئته، مرکز استان بلوچستان در جنوب غربی کشور رخ داد، کشته شده‌اند. بر اساس گزارش‌های اولیه، این انفجار ناشی از بمب کار گذاشته شده در کنار جاده بوده است. منبع: (دارالهیال، ۱۴ سپتمبر ۲۰۲۴)

چهارم: علاوه بر هدف قرار دادن ارتش و پلیس پاکستان، این گروه‌ها به‌طور خاص چینی‌ها و پروژه‌های چینی در چارچوب کریدور اقتصادی چین در پاکستان را هدف قرار داده‌اند. می‌توان به تفصیل این حملات به شرح زیر اشاره کرد:

1. در بلوچستان پروژه‌های بزرگ متعددی وجود دارد که توسط چین مدیریت می‌شوند. در یکی از موارد، پنج چینی که در ساخت سد داسو در ایالت خیبرپختونخوا مشغول به کار بودند، همراه با راننده پاکستانی‌شان در یک حمله انتحاری کشته شدند. (منبع: الحرة، ۲۷ اگوست ۲۰۲۴)

2. شش نفر در انفجاری که کاروان‌شان به حمله انتحاری مواجه شد، جان باختند. این سومین حمله بزرگ به منافع چینی در پاکستان در طول یک هفته اخیر است. دو انفجار قبلی یک پایگاه هوایی و یک بندر استراتژیک در ایالت بلوچستان در جنوب غربی کشور را هدف قرار داده بودند، جایی که چین میلیاردها دلار در پروژه‌های زیربنایی سرمایه‌گذاری کرده است. (منبع: الشرق الأوسط، ۲۶ مارچ ۲۰۲۴)

3. ارتش آزادی‌بخش بلوچستان شامل گردان مجید است که عملیات "انتحاری" را انجام می‌دهد. یکی از برجسته‌ترین حملات آن، انفجار "انتحاری" در یک مؤسسه چینی در دانشگاه کراچی واقع در ایالت سند بود که در اپریل ۲۰۲۲ رخ داد. (منبع: الجزیره نت، ۱/۲۰۲۴)

4. این حملات بارها تکرار شده‌اند: از قتل مهندسان چینی در اگست ۲۰۱۸ (رویترز، ۱۱ اگوست ۲۰۱۸) تا حمله به کنسولگری چین در کراچی در نوامبر ۲۰۱۸ (اسکای نیوز عربی، ۲۳ نوامبر ۲۰۱۸) و هم‌چنین حمله به یک هتل لوکس در شهر گوادر در بلوچستان در می ۲۰۱۹ (الحرة، ۱۲ می ۲۰۱۹) که معمولاً چینی‌ها در آن اقامت دارند و در آنجا بندر معروفی که چین ایجاد کرده، واقع شده است.

5. جدایی‌طلبان هم‌چنین به منافع چینی و چینی‌هایی که در بلوچستان فعالیت دارند، حمله می‌کنند. به تازگی، در تاریخ ۱۳ اگست ۲۰۲۴، به کاروانی که مهندسان چینی را به بندر گوادر می‌برد، حمله کردند. حوادث مشابهی در گذشته نیز رخ داده که در آن‌ها، دانشگاهیان چینی که در پروژه کریدور اقتصادی چین و پاکستان مشغول به کار بودند، جان خود را از دست دادند. این پروژه یکی از ارکان ابتکار "کمربند و جاده" چین به شمار می‌آید. شهباز شریف، نخست‌وزیر پاکستان، اظهار داشت: «این حملات هدفشان آسیب زدن به کریدور اقتصادی چین و پاکستان است.» (منبع: العربی، ۳۰ اگست ۲۰۲۴)

پنجم: در مورد طرف‌هایی که این حملات را علیه منافع چین و ارتش پاکستان هدایت می‌کنند، باید گفت که هند و پشت سر آن، امریکا است:

1. منافع هند در این حملات به ارتش پاکستان را می‌توان در نکات زیر یافت:

الف) در سال 2018، روزنامه دانیوز اینترنشنال در گزارش‌های امنیتی اشاره کرد که هند بیش از 50 میلیارد روپیه (261 میلیون دلار) برای ضربه زدن به کریدور اقتصادی از طریق ایجاد ناآرامی در بلوچستان اختصاص داده است. (منبع: الجزیره نت، 15 می 2022)

ب) رئیس ستاد ارتش پاکستان، جنرال راحیل شریف و نخست‌وزیر محلی ایالت بلوچستان، به همراه رضا ربانی رئیس مجلس سنای پاکستان، سازمان استخبارات هند را به دخالت در این مسئله متهم کردند. شریف اشاره کرد که هند قصد دارد پروژه‌های بزرگ اقتصادی به ارزش 46 میلیارد دلار را که چین در ایالت بلوچستان آغاز کرده است تخریب کند. دهلی نو نگران است که این پروژه‌ها به اقتصادش آسیب بزند. او گفت: «این تلاشی برای بی‌ثبات کردن امنیت در این ایالت و هدف قرار دادن پروژه کریدور اقتصادی بین پاکستان و چین است.» (منبع: نون پست، 18 اگوست 2016)

ج) این گروه دوباره در صحنه ظاهر شد؛ پس از آنکه مسئولیت یک حمله انتحاری را که در 29 جون گذشته بازار بورس پاکستان در شهر کراچی، پایتخت اقتصادی کشور را هدف قرار داد و منجر به کشته شدن هفت نفر شد، بر عهده گرفت. بلافاصله پس از این حمله، پاکستان هند را به برنامه‌ریزی آن و حمایت از ارتش آزادی‌بخش بلوچستان و تمامی گروه‌های جدایی طلب بلوچ متهم کرد. (منبع: العربی الجدید، 12 جولای 2020)

د) پاکستان در تاریخ 9 اپریل 2023، گلزار امام، رهبر و بنیان‌گذار ارتش ملی بلوچستان را که در جنوری 2022 تأسیس شده بود و مسئول ده‌ها حمله در بلوچستان و پنجاب بود، دستگیر کرد. بخش رسانه‌ای ارتش پاکستان اعلام کرد که سازمان استخبارات ارتش اظهار داشته است: «گلزار امام به هند و افغانستان سفر کرده و دستگاه‌های استخباراتی دشمن تلاش داشتند او را برای اقدامات علیه پاکستان و منافع ملی آن به کار گیرند.» (منبع: الجزیره، 12 سپتامبر 2023)

2. اما منافع امریکا از حملات ارتش بلوچستان در موارد زیر نمایان می‌شود:

الف) هند از سال 2014 تاکنون تحت حکومت مزدوران امریکا در حزب بهاراتیا جاناتا به رهبری مودی است که سیاست‌های امریکا در قبال چین را اجرا می‌کند. بنابراین، هر اقدامی که هند علیه چین انجام داده یا انجام می‌دهد، در راستای خدمت به منافع امریکا با استفاده از ابزارهای هندی است.

ب) حنا ربانی، وزیر امور خارجه پاکستان، به ایالات متحده امریکا درباره‌ی دخالت در امور داخلی کشورش هشدار داد. این هشدار پس از آن بود که کنگره امریکا قطعنامه‌ای را تصویب کرد که خواستار حق تعیین سرنوشت برای ایالت بلوچستان شد. با این حال، وزیر امور خارجه پاکستان اعلام کرد که می‌داند این قطعنامه سیاست رسمی دولت امریکا را منعکس نمی‌کند. (منبع: بی‌بی‌سی، 20 فبروری 2012)

ج) در سال 2022، ایالات متحده توافق‌نامه‌ی با دولت بلوچستان برای ساخت اولین مدرسه‌ی تحقیقاتی پلیس در این ایالت امضا کرد که به ایالات متحده نقش عمده‌ای در توسعه تحقیقات قانونی، تحقیقات پلیسی و نظم و قانون در این منطقه داد. این موضوع مقدمه‌ای برای دخالت امریکا در امور بلوچستان شد!

ششم: بدین ترتیب، می‌بینیم که امریکا از این جنبش‌های قومی جدایی طلب در بلوچستان برای تهدید منافع چین در راستای سیاست‌های خود بهره‌برداری می‌کند. به نظر می‌رسد که امریکا و هند، که به دنبال ضربه زدن به منافع چین هستند و در این زمینه همکاری دارند؛ زیرا هند در حال رویارویی با چین به دلیل اختلافات مرزی و به نفع منافع امریکا است و تمام این اهداف امریکایی اکنون به واقعیت پیوسته‌اند.

ارتش پاکستان در مناطق داخلی خود مشغول شده و از هند، به ویژه کشمیر، دور مانده است و به جای آن در بلوچستان به مبارزه با شورش‌ها و پیگیری گروه‌های جدایی طلب پرداخته است و در پی افزایش تنش‌ها در این منطقه، دولت پاکستان 80 هزار سرباز برای مقابله با سازمان‌های بلوچ مستقر کرده است. (منبع: الجزیره نت، 1 فبروری 2024)

اظهارات و تهدیدات معمول پاکستان علیه هند به فراموشی سپرده شده و به جای آن، تهدیدات جدیدی علیه تروریسم و شورشیان مطرح شده است. بدین ترتیب، جبهه هند از سوی پاکستان تأمین شده و ارتش هند در امتداد مرزهایش با چین مستقر شده و در نتیجه درگیری‌های در آنجا به وجود آمده که امریکا به دنبال مشغول کردن چین به رویارویی با هند است.

هفتم: و اما بریتانیا، با اینکه شواهد روشنی از فعالیت‌های آن یا مزدورانش در خلیج فارس و بلوچستان پاکستان وجود ندارد، انشاقی در ارتش آزادی‌بخش بلوچستان در سال 2010 به رهبری مهران مری، که دارای تابعیت بریتانیایی بود، ارتش بلوچ متحد را تأسیس کرد (منبع: الجزیره نت، ۲۰۲۴/۲/۱) می‌تواند نشانی از تلاش‌های بریتانیا برای نفوذ در میان گروه‌های جدایی طلب در بلوچستان باشد. با این حال، تأثیر آن در مقایسه با امریکا و هند بسیار اندک است. نفوذ بریتانیا در هند و پاکستان به طور قابل توجهی کاهش یافته، چرا که در هردو کشور، حکومت تحت کنترل مزدوران امریکاست.

هشتم: خلاصه موارد فوق:

1. نظام حکومتی در پاکستان باید به مسأله بلوچستان، که بخشی از سرزمینش است، به طور شرعی، با عدالت و نیکی رسیدگی کند و از مالکیت عمومی در اراضی بلوچستان برای همه شهروندان، از جمله بلوچ‌ها، بهره‌برداری کند. اما به جای آن، این مشکل را به صورت امنیتی با قتل و بازداشت حل کرد، نه با حسن تدبیر چنانکه در اسلام بیان شده است:

«الإمام راعٍ ومسئولٌ عن رعيته» (رواه البخاری)

ترجمه: امام، نگهبان است و مسئول رعیت خود می‌باشد.

2. هم‌چنین، سازمان‌های مسلح در بلوچستان نباید اجازه دهند که دشمنان اسلام (امریکا و هند) از آن‌ها علیه سرزمین‌شان سوءاستفاده کنند و نباید به دنبال جدایی و تجزیه دولت باشند، زیرا این موضوع در اسلام امری بزرگ و گناهی بزرگ به شمار می‌رود. مسلمانان امت واحدی هستند که تجزیه‌پذیر نیستند.

﴿إِنَّ هَذِهِ أُمَّتُكُمْ أُمَّةً وَاحِدَةً وَأَنَا رَبُّكُمْ فَاعْبُدُون﴾

ترجمه: این امت شما، امتی واحد است و من پروردگار شما هستم، پس مرا عبادت کنید.

3. سومین و خطرناک‌ترین جنبه اینست که نظام حکومتی در پاکستان به امریکا وابسته است و به جای متمرکز شدن بر امور داخلی خود و آزادسازی کشمیر، دستورهای آن‌ها را اجرا می‌کند. از سوی دیگر، گروه‌های جدایی طلب در بلوچستان به کفار و مشرکان تکیه کرده‌اند و همه این‌ها در اسلام ممنوع است.

﴿وَلَنْ يَجْعَلَ اللَّهُ لِلْكَافِرِينَ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ سَبِيلًا﴾

ترجمه: و هرگز الله (سبحانه و تعالی) کافران را بر مؤمنان چیره نخواهد ساخت.

3. تنها چیزی که می‌تواند اتحاد واقعی مردم پاکستان را بازگرداند، اجرای احکام اسلام و گسترش مفهوم برادری اسلامی حقیقی است. هم‌چنین، باید برنامه‌ی برابری میان تمامی مسلمانان در بهره‌برداری از عواید مالکیت عمومی مانند گاز و معادن و غیره را پیاده‌سازی کرد تا ظلم، فقر و حاشیه‌نشینی از مردم مسلمان بلوچستان و سایر ملت‌های اسلامی برطرف شود. اسلام به شدت نعرات قومی را رد کرده و آن‌ها را ممنوع کرده است و میان مسلمانان برادری برقرار نموده است.

﴿إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ إِخْوَةٌ فَأَصْلِحُوا بَيْنَ أَخَوَيْكُمْ وَاتَّقُوا اللَّهَ لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ﴾

ترجمه: فقط مؤمنان برادر یکدیگرند؛ پس میان برادران خود صلح و صفا برقرار کنید و از الله سبحانه و تعالی ترس و پروا داشته باشید تا مورد رحمت قرار گیرید.

در عین حال، این برادری اسلامی باید آن‌ها را به همکاری با فعالان برای تأسیس دولت واحدشان، خلافت راشده، که منبع وحدت و عزت آن‌ها و حقیقت برادری‌شان است، سوق دهد، و این همان کامیابی بزرگ است.

﴿وَيَوْمَئِذٍ يُفْرِحُ الْمُؤْمِنُونَ (4) بِنَصْرِ اللَّهِ يَنْصُرُ مَنْ يَشَاءُ وَهُوَ الْعَزِيزُ الرَّحِيمُ﴾

ترجمه: در آن روز مومنان شادمان می‌شوند (آری خوشحال می‌شوند) از یاری الله سبحانه و تعالی، الله سبحانه و تعالی هر کسی را که بخواهد یاری می‌دهد و او بس چیره (بر دشمنان خود) و بسیار مهربان (در حق دوستان خویش) است.

۱۴ ربیع الأول ۱۴۴۶ هـ.ق.

۱۷ اگست ۲۰۲۴ م

مترجم: احمد صادق امین